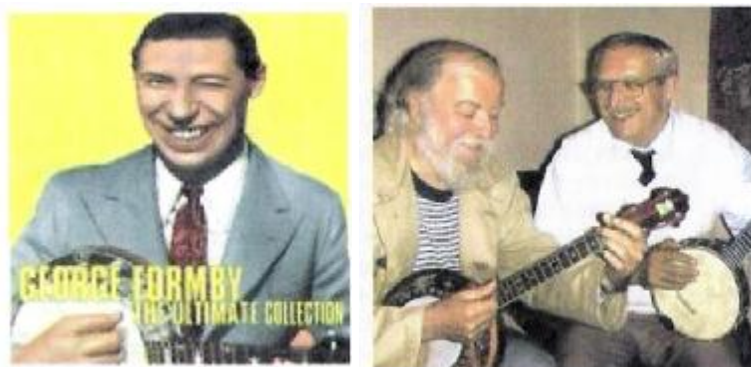

KapitánKid & JaroslavVelinský

UKULELE, UKE-BANJO / 1 a 2

Mnozí z vás, čtenářů mých stránek mi píšete o banjo-ukulelovou školu, kterou jsem svého času uvěřňoval v měsíčníku Western World. Protože jsem už některým z vás napůl slíbil, že ji tady jednou najdete, snažím se slib splnit a v jakžtakž měsíčních intervalech vám ji naservírovat. Snad vám k něčemu bude – ostatně v dnešní době podivné muziky neuškodí vyluzovat nějakou jinou – bez elektriky, třeba někde na mezi, za plotem, s kamarády; tu a tam se zahledět do oblak a jen tak pomalu a líně se probírat čtyřmi strunami... a jindy zase hřmotně vyděsit celou hospodu nějakým zběsilým breakem. Uke-banjo umí obojí, pohladit i přátelsky dloubnout pod žebra.

*Banjo, mé banjo, jak mám tě rád,
Banjo, mé banjo, nemohu spát,
když já, mé banjo, neslyším tebe hrát...*

I AM THE UKULELE MAN...

zpíval George Formby a virtuózně k tomu trsal na banjo. Anglické filmy Jeho koníček, Z deště pod okap a hlavně Já nic, já muzikant krátce po válce okouzly nejen mě – jak jsme se padesát let nato shodli s Jiřím Suchým. Jediné, co jsme tenkrát v bijáku (já v ABC ve Strašnicích, nevím, kde pan Suchý) jako patnáctiletí kluci dokázali na Formbyho nástroji postřehnout, byly čtyři struny. Pokoušeli jsme se tedy hrát na tenorová (též čtyřstrunná) banja a cítili přitom, že to jaksi není ono... Nebyli jsme sami; v okruhu pražských trampů v padesátých letech ve smíchovské hospodě “U Tučků” hrával Barbík na tenora Ó, Zuzano a Johnny zvaný Sahara exceloval s anglickým čtyřstrunným banjem, které mělo plechový rezonátor; já měl nejdřív tuzemského tenora, který připomínal nevkusné kuchyňské hodiny, a přišel jsem o něj, protože byl kradený (nikoli mnou, ale přesto jsem ho musel vrátit); pak jsem si koupil v bazaru v Lucerně za tři sta pade (!) tenorové banjo věhlasné americké značky Vega... Pár let nato v Semaforu pokoušel banjo Waldemar Matuška a o něco později hrál na tenora Ivan Mládek společně s Frantou Turkem (který už tehdy zřejmě jako první z nás rozluštil, jak je to s Formbyho banjem) u Drahňovských jako Duo Banjos. Jan Čapek, řečený Krist’ák (otec současného banjového stavitele, mistra Rosti Čapka), založil dívčí banjo band, z něhož pak vznikly Schovanky, na tenora kupodivu začínal i Marko Čermák, který – podobně jako my hledali cestu k záhadnému banju George Formbyho – hledal cestu k pětistrunnému banju nejprve Petera Seegera a pak Earla Scruggse. Když jsem začátkem 70. let slyšel první gramodesku s Formbym, která se jmenovala nějak jako My Love is the Ukulele, marně jsem si lámal hlavu, proč právě ukulele, když tenhle anglický hudební komik hrál na banjo. Dnes tuším, že banjo jako samostatný nástroj původně zřejmě neexistovalo. Všechna banja byla jen náhražkou za běžně známé nástroje s poutivou, tudíž pro amatérskou výrobu příliš náročnou dřevěnou ozvučnou skříní (korpusem), kterou šikovný massa Bob nahradil kulatou pikslou od zavináčů, na kterou přišněroval navlhčenou kůži. Další afroameričané přidali i vzpomínky na tam-tamy, vysušené tykve a vrozený taneční rytmus své staré vlasti. Pomiňme tedy banjo tenorové, laděné jako viola a používané v jazzu, zavrhněme kytar-banjo, které je nejmíň povedeným a takřka nepoužitelným křížencem, zapomeňme i na další banja z kytary odvozená (mezi ně patří i plectrum banjo a tzv. “five string” banja – folkové a kratší

bluegrassové), odhodme v dál i banjo mandolinové a další banja rozmanitých ladění. Každé z nich má vlastní historii i vlastní účel.

Na trampské sleziny i do muzicírujících part swingového (ale i polkového) vyznání nejlíp sedne Formbyho banjo ukulelové, jinak uke-banjo, řidčeji banjolele. Poslechněte si třicet let staré nahrávky K. T. O., Shady Lady, Posázavského Dana, Nelly Bly; uslyšíte tam uke-banjo Franty Turka, který mu natolik propadl, že se nejen vyrovnal G. Formbymu, ale dokonce se mu i začal podobat... Nebo si poslechněte Vikiho Brzoně z pražské comedy-swingové kapely Indigo. Pokud máte jen trochu cit pro swingovou písničku, jistě zatoužíte na tenhle rozverně poskakující instrument umět aspoň trochu hrát.

Jak uke-banjo získat?

1. Můžete si ho dát postavit u firmy Čapek. Není to nejlevnější, ale zase získáte dokonalý nástroj. Spojení získáte od nás, nebo si najdete firmu Čapek na internetu. Rost'a Čapek se vás nejdřív zeptá: "Chcete standardní ukulele, nebo baryton? A chcete ho s rezonátorem, nebo open back?" Abyste se neshodili nezasvěceným blekotáním, vysvětlím vám, oč jde: Standardní uke-banjo (ukulele) má menzuru (délku znějící struny, tedy vzdálenost mezi prvním pražcem – tzv. "ořechem" – a kobyolkou) cca 34 cm, jako ony malé čtyřstrunné kytárky, které se u nás v poslední době tu a tam objevují a v padesátých letech se běžně prodávaly v Hudebních nástrojích. To jsou klasická havajská ukulele, rytmické nástroje, které v žádném případě nelkají tmou (autor písně si je nejspíš spletl s havajskou kytarou) a jsou laděná (od nejtenčí struny) H, Fis, D, A (případně o tón níž: A, E, C, G) – tedy jako první čtyři struny kytary (bez dvou basových), ale v sedmém (resp. pátém) políčku. Baryton ukulele je delší, jeho menzura činí cca 44 cm a je laděné E, H, G, D... Kytarista jistě chápe, jak snadné je na takový nástroj hrát. Stačí zapomenout na dvě basové struny E, A – a prstoklady jsou stejné jako na kytaře. Samozřejmě jsou tytéž i na standardním ukulele, ale protože celé ladění je tady posunuto o kvintu výš, prstoklad, který znáte jako C dur, zní ve skutečnosti jako G dur (při ladění o tón níž pak jako F dur.) Výhoda baryton uke-banja je tedy za prvé v tom, že stačí sledovat, jak to hrají kamarádi kytaristi a hmatat totéž. Za druhé je hra mnohem snadnější, zvláště ve vyšších polohách, protože mezery mezi pražci na hmatníku barytonu jsou větší. "Open back" je banjo bez zadní desky – rezonátoru. Nevypadá sice tak vznešeně (poněkud se podobá banjům massa Boba), ale není nad to mít snadný přístup zezadu až k napjaté bláně. Pokud totiž občas potřebujete hrát tišeji (a to může být často, neboť uke-banjo je nástroj poměrně hlučný), jednoduše mezi osu (prodloužení krku, které probíhá napříč celým bubnem) a blánu nacpete složenou vlněnou ponožku! (Pokud možno čistou.)

2. Nemáte-li právě patřičné oběživo, abyste si uke-banjo dali postavit, začněte si střídat a zatím se učte na náhradním nástroji. Možnosti, jak ho získat, jsou různé. Nejlepší je sehnat (třeba někde v bazaru) starou mandolu, což je větší mandolina, vlastně taky baryton –, a natáhnout na ni čtyři struny, které naladíte podle prvních čtyř strun kytary. Prostě hledejte nástroj, který má menzuru kolem 44 cm – hodí se i tamburašská bugarie, ale použitelné je i banjo tenorové (i když jeho hmatník je delší o 10 cm a užší). Pokud má váš cvičný nástroj aspoň do jisté míry správnou menzuru (kolem 44 cm), máte po starostech se strunami; kupte si sadu strun na baryton ukulele. Jsou z nylonu a nebudou-li právě na skladě, objednejte si je u zásilkové služby firmy Country Home. Při jiných menzurách vám nezbude než zkusit struny tenorové, mandolinové (mandolové), případně kombinaci obou. Důležité je, aby při patřičném naladění zněly, aby nebyly příliš volné, či naopak "přešponované". Naladte E, H, G, D. Nějaký čas potrvá, než objevíte, jaké struny jsou nejhodnější. Rozhodnete-li se pro uke-banjo ve stylu standardního ukulele (někdy zvaného též soprán – prostě toho mrňavého, na které jsme viděli zatsat božskou Marilyn Monroe ve filmu *Někdo to rád horké*), stačí prostě natáhnout vhodné čtyři struny na mandolinu a naladit H, Fis, D, A (nebo A, E, C, G). Možná se vám to nakonec zalíbí natolik, že zůstanete u klasického ukulele; ale i na ně se můžete učit podle naší školy. Od uke-banja se liší jen měkčím, slabším a delším zvukem. Co dál? Pokud chcete do příštího pokračování dát dohromady ucházející cvičný nástroj, máte co dělat.

Kdybyste se snad rozhodli pro sopránové ukulele, můžete je získat za pouhých Kč 990,- (včetně pouzdra) u zásilkové firmy Country Home na adrese: [Martin Žák, Country Home, Naděje 1, 471 56 Mařenice, telefon](#)

487 863 963.

Prohlédnout si je můžete na adrese: www.countryhome.cz/ukulele.htm

Vlevo nahoře:

George Formby na bookletu anglického CD

Vpravo nahoře:

Uke-banjové posezení s Jiřím Suchým.

Autor hraje na amatérsky vyrobené banjo,

Jiří Suchý třímá Čapkův baryton "open back".

Vlevo:

Dvě Čapkova baryton uke-banja, vlevo "open back" – a totéž zezadu. Šipka označuje, kam zasunout vlněnou ponožku pro ztlumení zvuku.

UKULELE, UKE-BANJO / 2. POKRAČOVÁNÍ

*Ó, mister Banjo, hrajte mi tu mou
Ó, mister Banjo, píseň veselou
Zahrajte mi ještě jednou
dříve nežli hvězdy zblednou...*

Seděli jsme na balvanu uprostřed řečiště Sázavy na Kameňáku a Johnny Sahara mi na své banjo hrál právě tuhle písničku... Nejsem ani “mister Banjo”, ani hudební pedagog. Nepovažujte tohle za školu, ale spíš za snůšku banjových a trampských vzpomínek a zkušeností, o které se s vámi rád rozdělím. Ti z vás, kteří hrají na kytaru a chtějí své možnosti jen rozšířit o další nástroj, ať klidně přeskakují celé odstavce, mně to nevadí.

Předpokládejme tedy, že na vašem nástroji už se pracuje (případně na něj začínáte šetřit), a že jste si zatím pořídili nástroj cvičný. Máte ho řádně naladěný? Minule jste se o ladění uke-banja dověděli, co bylo nutné pro zkompletování cvičného nástroje. Dnes si to nejdřív zopakujeme; ani pro ty z vás, kteří nikdy nehráli na kytaru, by ladění nemělo být obtížné, pořídíte-li si ladičku; například elektronickou, s tou můžete být třeba silně nahluchlí. Jinak postačí jakákoli jiná kytarová – šest splených trubiček, do nichž se fouká; co trubička, to struna – v tom případě kytaru ani kytaristu nepotřebujete. Dokonce ani všech šest trubiček ne... Máte jen čtyři struny, že ano. Aspoň doufám.

Nástroj barytonový (s menzurou kolem 44 cm), naladíte podle čtyř strun kytary (nebo podle ladičky) počínaje tou nejtenčí strunou: E, H, G, D. Další možnost ladění (a tu budete jistě užívat nejvíc) je nejtenčí strunu E naladit na správnou výšku podle čehokoli (ve vašem případě asi podle okolních, v téže restauraci přítomných kytaristů). Potom se uchylte někam do relativního ticha, druhou strunu H stiskněte v pátém políčku a napínejte ji (nebo povolujte), dokud nebude znít stejně jako struna E. Třetí strunu G stiskněte v políčku čtvrtém a naladíte podle prázdné (nestisknuté) druhé struny H. Poslední strunu D stiskněte v pátém políčku a naladíte ji podle prázdné třetí struny G. Že nemáte hudební sluch? Z vlastní zkušenosti tvrdím, že takových lidí je v republice osm. Ti ostatní se prostě vždycky styděli zpívat a tím pádem svůj sluch necvičili. Nikdy není pozdě! Až se dokážete doprovázet na banjo a kolem sebe budete mít dav obdivovatelů, přestanete se stydět.

Pokud jste se rozhodli pro ukulele (uke-banjo) standardní, požádejte kamaráda kytaristu, ať vám brnkne nejtenčí strunu (E) stisknutou v 7. poli kytary, případně umístí do 7. pole kapodastr. Kapodastr, jinak “kapoda” nebo jen “kapo” (název pochází z italského capo tasto, ale neptejte se mě, co je to česky) zkrátí hmatník kytary na menzuru vašeho nástroje a vy naladíte H, Fis, D, A – případně (máte-li cvičný nástroj s menzurou o něco delší než bude menzura vašeho nástroje definitivního) umístíte kapodastr do 5. pole kytary a naladíte A, E, C, G.

Základním nástrojem, o kterém bude i nadále řeč, bude uke-banjo barytonové, zjednodušeně baryton – ladění E, H, G, D. V tomto ladění budou pojmenovány i diagramy hmatů. Aby to pochopili i úplní začátečníci: Hmaty na barytonu jsou stejné, jmenují se a znějí stejně jako na kytarě (bez dvou basových strun). Na standardním uke-banju sice používáte tytéž hmaty, ale protože ladění nástroje je o kvintu, případně o kvartu (zjednodušeně o pět nebo o čtyři tóny) vyšší, musí být jednotlivé hmaty pojmenovány jinak – také o kvintu (kvartu) výš. A protože se z toho nechceme zbláznit, zůstaneme nadále u barytonu.

Budete-li se přesto učit na uke-banjo (ukulele) standardní (H, Fis, D, A, případně A, E, C, G) pomůže vám následující tabulka:

Baryton uke-banjo (a kytara) – hmat:	Standard uke-banjo ladění H, Fis, D, A	Standard uke-banjo ladění A, E, C, G	Skutečné znění
C	F	G	C
G	C	D	G
D	G	A	D
A	D	E	A
E	A	H	E
H	E	F# (fis)	H
F# (fis)	H	C# (cis)	F# (fis)

Upozornění: V USA, odkud se dovážejí uke-baniové struny, se naše H jmenuje a píše B. Naše o půltón snížené H se u nás nepíše H^b, ale stejně jako v USA B^b. (Když to tak po sobě čtu, skoro bych parafrázoval tiskového magnáta Hearsta: “My děláme banjovou školu tak, aby žák, když ji otevře, vyjekl: Ježíšikriste!” Ale nic si z toho nedělejte, vynasnažím se, abych nadále byl spíš Komenský.)

PRVNÍ CVIČENÍ

Předem si uvědomte, že uke-banjo má většinou doprovodnou (rytmickou) funkci. Sólovat na něj je ovšem žádoucí; právě sólová hra je to, co nás kdysi získalo, když jsme jako holobrádci a začínající kytaristi poprvé viděli a slyšeli uke-banjistu George Formbyho. Jenže sólová hra na uke-banjo vždy vychází ze hry doprovodné. Nehrajete při ní melodie na jednotlivých strunách (jak jsme říkali mezi trampy: “nevybrnkáváte”), ale využíváte akordových hmatů v rozmanitých polohách tak, že hrajete potřebnou melodii rytmicky trsající přes všechny čtyři struny zároveň a užívající přitom tu i tam speciálních breaků (uke-banjisté jim říkají “protrsy”) a tremol jako na mandolině či balalajce. Zdá se vám to takřka nemožné? Však to také nějaký čas potrvá, než se k tomu dostaneme. Čím trsáme? Sám velký “mister Banjo” George Formby trsal buď palcem nebo štipcem prstů. Moje zkušenosti s tímto způsobem hry jsou ty nejhorší, neboť se mi vždycky zdálo, že hraju svazečkem dietních párků, prsty mi nekontrolovatelně zadržávaly a banjo mi prostě “nešlapalo”. Jsa zvyklý na trsátka ze swingové kytary, převzal jsem je samozřejmě i pro hru na ukulele i uke-banjo. Problém je zřejmě v tom, že naše ruce ani nehty nejsou stejné, někdo je má tvrdší, někdo zas měkké, někomu se ruce potí, jiný má kůži drsnější a suchou... Tudiž musíte sami volit, co vám bude lépe vyhovovat. Zvolíte-li trsátka, nebudete litovat –, ovšem až se je naučíte ovládat. Hra s ním je mnohem přesnější, ostřejší; zpočátku bude oproti hře prsty hlučnější (nezapomeňte na ponožku!), ale až si na trsátka zvyknete, i s ním dokážete hrát decentně. Zvlášť když pečlivě zvolíte vyhovující sílu (tloušťku) trsátka. Mělo by být měkčí, než jaké používají swingoví nebo countryoví kytaristé. Jak onen trojúhelníček z celuloidu či umělé hmoty držet, se může individuálně poněkud lišit, ale v zásadě bude vždycky sevřen mezi palcem a ukazováčkem, při čemž jedna strana trojúhelníku se opírá o mírně ohnutý prostředník. Pokud to nechápete, nechte si to ukázat od kamaráda, který trsátka používá – to by bylo, abyste nějakého nenašli! Položte si svůj nástroj do klína (vzhledem k tomu, že ponejvíc budete hrát ve vlaku, v hospodě, u ohně a často i ve stoje, nemá smysl

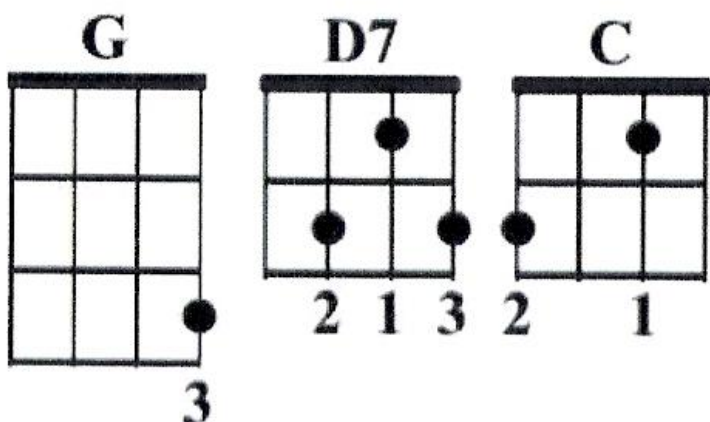
předepisovat způsob držení, jak to činí většina profesionálních škol), uchopte trsátko (případně uveďte do pohotovosti onen svazeček dietních párků) a zkuste rytmickým trsáním shora dolů (od tenké struny E ke čtvrté struně D) zahrát následující cvičení; počítejte si přitom nahlas: ráz – dva – tři – čtyři, ráz – dva – tři – čtyři... Hrajte hodně pomalu, abyste při každé změně hmatu nemuseli čekat, až se vám prsty na strunách srovnají. Nakonec by to mělo být pochodové tempo. Začátečnickům to zpočátku bez čekání stejně nepůjde, ale do příští lekce byste to měli válet “jak Štraus”. Posléze zkuste každou lehkou dobu (dva) po úderu ztlumit (zkrátit); nejlépe toho docílíte hranou dlaně, případně zápěstím. Mělo by to nakonec znít: tá-dap, tá-dap... atd.

Obrázek vpravo:

Tohle jsou jediné “noty”, které budeme užívat. Šikmé úsečky (lomítka) značí opakování předešlého úhozu, svislé úsečky dělí cvičení na celé takty po čtyřech úhozech (čtvrtkách).

A teď jak vypadají jednotlivé hmaty:

Abyste se nespletli – nejtenčí struna (která je pro vás při držení nástroje dole), je na diagramu vpravo. Čísílka dole označují prsty:

1 je ukazováček, 2 prostředník, 3 prsteník, 4 malíček. Palec, který budeme užívat jen výjimečně, se značí jako plus: +.

Hned zezáčátku se snažte prsty na strunách stavět svisle a palec opírat o krk banja zespoda. Pravda je, že u některých hmatů je pohodlnější

se o krk opírat ohbím mezi palcem a ukazovákem. V tomto případě se možná některý profík bude ironicky pochechtávat vašemu palci trčícímu nahoru, ale nic si z toho nedělejte. Hmatejte prostě tak, jak vám to bude nejlépe vyhovovat. Ale všechny struny vám přitom musí dokonale znít!

UKULELE, UKE-BANJO / 3. POKRAČOVÁNÍ

V našem minulém setkání jsem vás ponoukl, abyste si procvičili změny tří hmatů – G, D⁷ a C. Předpokládám, že už je střídáte, jako když bičem mrská. Teď si ještě (a naposled) uvědomte, že pokud hrajete na uke-banjo standardní, znějí vám hmaty jinak, než jsou pojmenovány. Jak znějí skutečně, si ověřte na tabulce v únorové lekci! Nezáleželo by na tom, pokud byste hráli z paměti sami. Problémy nastanou, pokusíte-li se zahrát a zazpívat si k tomu podle nějakého zpěvníku s kytarovými značkami; melodie pro vás bude buď příliš vysoko nebo nízko. A s žádným kytaristou se neshodnete, přestože budete hmatat na první pohled totéž co on. Máte dvě možnosti: buď si názvy diagramů transponovat (převést) na názvy správné (tj. tak jak znějí – C=F, G=C, D=G, A=D atd., což vás, pokud hrajete na kytaru, bude zatraceně plést), nebo to řešit tak, jak jsem to řešil já v časech kapely Krakatit, kdy jsem své amatérské uke-banjo s menzurou 41 cm ladil H, F#, D, A: Ponechte diagramům hmatů (prstokladů) názvy, jaké (svým vzhledem) odpovídají kytáře (samozřejmě bez dvou basových strun) a zároveň uke-banjo barytonovému, a to, co kytary hrají např. v oblíbeném G dur, prostě hrajte v C! Vyžaduje to ovšem schopnost rychlé transpozice z hlavy, tudíž je pak jednodušší si všechny doprovody přepsat podle kytarových do patřičné tóniny a naučit se je... Stačí si uvědomit, že všechna velká písmena budou v subdominantě (u ladění od tónu A v dominantě). Číslice a označení “mi”, “maj”, “dim” atd. ponechte, jak jsou.

Pardon, ještě jsem si neřekli, co je to dominanta či subdominanta... a o tónice jsme dokonce nemluvili vůbec. Nuže:

TÓNKA (či přesněji tónický kvintakord), v našem případě hmat G, je základní akord písně, kterou budete doprovázet.

Když si ho brnknete, musíte sami cítit jeho jistou definitivnost. Dál už nemusí zaznít nic.

DOMINANTA (dominantní septakord – septima, proto D⁷) vnáší do doprovodu vzruch; píseň jí nemůže končit, sama o sobě jako by nechávala ve vzduchu cosi nedořečeného... Vypráví se, že synovec samotného velkého Beethovena jednoho slunečného odpoledne prchl od klavírního cvičení, když na něj kamarádi pod oknem pískali, a bylo mu naprosto jedno, že právě zahrál dominantní septakord. S povzdechem došel strýc Ludwig k piánu, uhodil tónický kvintakord a teprve potom se jal pronásledovat nezdárnika.

SUBDOMINANTA (subdominantní kvintakord – “sub” znamená, že ve stupnici je o tón pod dominantou) přináší ještě něco navíc, ale není tak znepokojivý jako dominanta. Není to totiž septakord, ale stejně jako tónika – kvintakord. V našem případě je to hmat C.

Význam ostatních značek (mi, dim, maj a podobně) si ponecháme do některého z příštích pokračování.

S těmito třemi akordy můžete doprovodit každou jednoduchou písničku. Například tuhle:

CVIČENÍ 2. / Ó, ZUZANO... (half time)

G	/	/	/	/	/	/	D7	/
Sjíždím	z	hor	do	údo-----lí	s	ban--jem	na	kole---nou
G	/	/	/	/	G	D7	G	/
Jedu	k	tobě,	Zuza-----no	a	zpívám	si	tu	svou
C	/	/	/	/	G	/	D7	/
Ó,	Zuza-----no,		zda--li	mě	ráda	máš?		
G	/	/	/	/	G	D7	G	/
Ó, Zu--zano,	Zuza-----no,	zda--li	si	vzpomí---	náš?			

Pokud je vám doprovod povědomý, není divu. Je to vaše první cvičení, od kterého vás jistě pěkně bolely prsty. Zdá se vám, že takhle by písnička znít neměla? Dobře. Hrajete ji totiž v tzv. “half time”, což znamená, že při stejné rychlosti zpěvu vlastně hrajete jen polovinu (half) úhozů! Povšimněte si, že na jeden úhoz vám v textu vesměs vycházejí dvě slabiky.

POZOR: Značka hmatu (G, D7, C) tady platí jako úhoz; další jsou už značeny vám už známými čárkami (lomítky).

Zachováte-li tempo zpěvu (třeba podle tikání babiččina budíku) a úhozy zdvojnásobíte (aby souhlasily se slabikami textu):

Sjíž--dím--z hor--do--ú--do--lí--kde...),

učíníte z doprovodu “double time”, a vypadat by to mělo následovně:

CVIČENÍ 3. / Ó, ZUZANO... (double time)

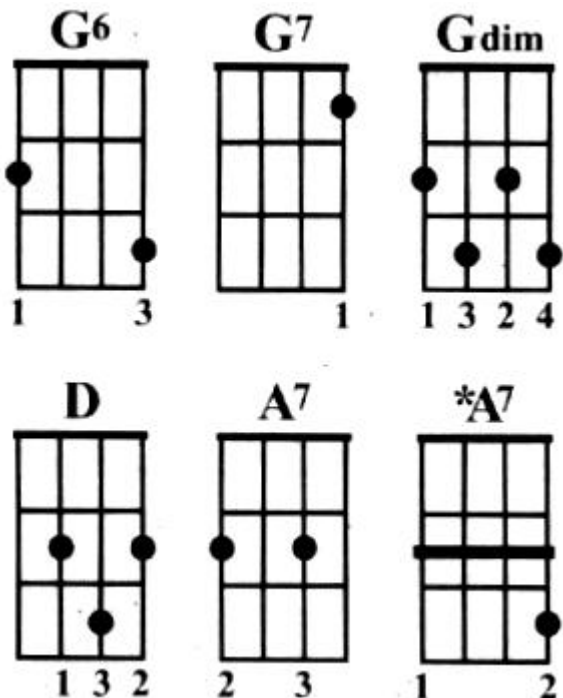
G	/	/	/	/	/	/	/	/	D7	/	/	/
Sjíž--dím	z	hor	do	ú---do---lí	s	ban--jem	na	ko---le---nou				
G	/	/	/	/	/	/	/	D7	/	G	/	/
Je---du	k	to--bě,	Zu---za---no	a	zpi--vám	si	tu	svou				
C	/	/	/	/	/	G	/	/	D7	/	/	/
Ó,	Zu---za--no,		zda---li	mě	rá---da	máš?						
G	/	/	/	/	/	/	/	D7	/	G	/	/
Ó, Zu---za---no,	Zu---za---no,	zda---li	si	vzpo--mí--náš?								

Svislé červené čáry od sebe dělí jednotlivé takty. Takty existují proto, aby se skladba pro vás nestala nepřehlednou... Na místě posledního úhozu je už pauza, což znamená, že si tam úhoz jen myslíte, ale neprovedete ho. Poslední skutečný úhoz (třetí v taktu) ztlumíte (dap) stejně jako předchozí (druhý) – jako byste hráli dvě lehké doby za sebou (tá--dap--dap).

Tahle písnička byla v padesátých letech minulého století mezi námi trampskými banjisty ohromný šlágr (dnes bychom řekli hit). Nejznámější byl poněkud jiný text autora mně neznámého: “Sjíždím z hor do údolí, kde hučí Tennessee, touha má mě, Zuzano, až k tobě donese”. Ti, co aspoň poznali, že se to nerýmuje, zpívali “Tenesěj”, což možná vzniklo z Jeniseje (konečně je to taky řeka); vtipálkové naopak vyslovovali správně “Tenesí”, aby pak mohli s potěšením zpívat rým “donesí”. Já propagoval vlastní úpravu: “...jedu k tobě, Zuzano, a moje píseň zní”. V originálu ovšem dotyčný banjista jede z Alabamy do Louisiany s banjem na kolenou (vskutku: *with a banjo on my knee*) a vyzývá Zuzanu, aby pro něj nebrečela, což nám konečně může být jedno. Ty tři hmaty se na tom naučíme tak jako tak – zcela jistě i v double time. Možná se najdou poučení šťourové, kteří vám budou tvrdit, že první cvičení mělo být v taktu dvoučtvrtěovém (pochod, polka a podobně – v taktu dva úhozy, ne čtyři), zatímco druhé je v taktu čtyřčtvrtěovém (celém). Je to pravda; vedle toho existuje i takt tříčtvrtěový (waltz, valčík atp.) a řada taktů dalších pro rumbu, tango, passo doble a tak dále. Jenže naše uke-banjo vesměs doprovází i hraje písničky swingového typu, tudíž se nadále držíme taktu celého (čtyřčtvrtečního) a s ostatními si nelámejme hlavu. Stačí, že víme o jejich existenci.

Je na čase, abyste se pokusili přijít na jiné jednoduché písničky, které lze doprovodit v tónině G; sled akordů bude samozřejmě jiný. Odhalte ho! Dodá vám to sebedůvěry. Tak třeba já vám ve škole mívával takovou trému, že bych před třídou nezpíval nahlas ani potmě... Pak mi jednou kamarád Jirka Kellnerů (vidá u nás na skříni zaprášenou kytaru, na kterou nikdo z naší rodiny hrát neuměl), namaloval tři akordy (ano, přesně ty, které na svém banju tak mistrně ovládáte) s tím, že se jimi dá doprovázet naše oblíbená Kryté vozy širokou stepí jedou, ale neřekl mi, kde mám který z těch hmatů použít. Přišel jsem na to sám – a díky tomu mě brzy přešla i tréma... Pokud byste si to chtěli taky zkusit, máte možnost, ale vzhledem k tomu, že jste přece jen dál, než jsem tenkrát byl já, udělám vám to o něco těžší.

Naučte se a pokuste se doplnit do 3. cvičení následující hmaty:

Akord *A7 je označen hvězdičkou proto, aby se odlišil od stejného pojmenovaného hmatu bez hvězdičky. Jde o tentýž akord, ale jednotlivé tóny jsou v něm jinak seřazeny.

Jistě jste sami pochopili, co značí tlustá příčná čára: Ano, prvním prstem stisknete všechny čtyři struny ve druhém políčku hmatníku a strunu E druhým prstem. Tomuto způsobu se říká "barré styl"

a možná vám chvíli potrvá, než dokážete ukazovák přitisknout na všechny čtyři struny tak, aby také všechny čistě zazněly. Důležité je přitisknout palec zespoda ke krku a vytvořit tak proti prvnímu prstu protitlak. První prst, který tu tvoří jakýsi "kapodastr", je přitom mírně prohnutý opačně než prst druhý (proti kloubu). Později se seznámíme se spoustou možností, jak jeden a týž akord nahmátnout na různých místech hmatníku (v polohách); v tom je totiž základ kouzla uke-banjové hry. A většina těchto hmatů je založena právě na barré stylu.

A ještě prosba: OMLUVTE NIŽŠÍ KVALITU OBRÁZKŮ I DIAGRAMŮ.

VŠECHNO PŘEBÍRÁM Z MATERIÁLŮ

ZPRACOVANÝCH V ROCE 2001 PRO MAGAZIN WESTERN WORLD,

který všem milovníkům koní, country, Indiánů, westernových tanců i módy a Wild Westu vůbec mohu jen doporučit!

UKULELE, UKE-BANJO / 3 a 1/2. (tři a půlté) POKRAČOVÁNÍ

Milí kamarádi a kolegové (ano, dnes už to můžu říct), v minulé lekci jste dostali domácí úkol. Jestli jste dokázali správně obohatit písničku *Ó, Zuzano* o dalších šest akordů, se můžete přesvědčit v dalším cvičení; uvádím ho tu jen pro kontrolu, protože jste jistě sami všechno zvládli na jedničku:

CVIČENÍ 4. / Ó, ZUZANO... (harmonicky obohacené)

Je třeba říct, že takhle samozřejmě Zuzanu nikdo nehraje a nehráli ji tak zcela jistě ani horalé a kovbojové. Pokud ji budete chtít hrát v tomhle harmonicky obohaceném provedení, třeba proto, že jste se to perfektně naučili (takovou práci to dalo a teď abych to nehrál?!), nebo protože bohatší harmonie vašemu sluchu lahodí (chvályhodné!), máte dvě možnosti: a) buď přesvědčíte všechny spoluhráče, že budou konkurenti čubrnět, až to takhle zaválíte společně, nebo b) nebudete to tak radši hrát (leda sami), i když naučit se to dalo takovou práci.

G / / /	/ / G6 /	G / A7 /	D7 / / /
Sjíž---dím z hor do	ú---do---lí s ban-	jem na ko---le---nou	
G / / /	/ / G6 /	G / D7 /	G / G7 /
Je---du k to---bě,	Zu---za---no a	zpí---vám si tu	svou
C / / /	Gdim / / /	G / *A7 /	D7 / / /
Ó, Zu---za---no,		zda---li mě rá---da	máš?
G / / /	/ / G6 /	G / D7 /	G / / /
Ó, Zu---za---no.	Zu---za---no,	zda---li si vzpo---mí---nás?	

Protože sám vím nejlíp, že to není jen tak, doporučuju vám na prázdniny:

1. Hrajte si pořád dokola všechny verze Zuzany. Abyste se nenudili, vymyslete si další sloky. Dnes se tím zabývá kdekdo!

Zpívejte si třeba rovnou z voleje: *Šel jsem radši na pivo než za svou Zuzanou, to už stačí, nádivo, mám revma v kolenou...*

a tak podobně! Záhy zjistíte, že se snadno můžete stát písničkáři a hurá na Portu!

2. Už by pro vás neměl být problém pokusit se s akordy, které znáte, doprovodit nějakou jinou píseň. Zkuste třeba Okoř,

Toma zlatokopa, Rykatado a další poklady... Hlavně hrajte, hrajte, hrajte! Cvičení dělá mistra!

3. Pokud hrajete na kytaru, pokuste na najít další uke-banjové varianty kytarových hmatů!

Neměl by to pro vás být problém.

4. Neproklínejte mě, že jsem vám nenaložil víc práce a přepůlil čtvrtou lekci. Koukejte, kamarádi – mám svých starostí dost!

UKULELE, UKE-BANJO (SKORO) DOKONČENÍ

Nuže, přátelé ukulelisté a uke-banjisté, nejspíš vám to přijde zničehožnic a v tu ránu – jenže já, když jsem si uvědomil, co prázdné slámy jsem před lety vymlátil při výrobě oněch dalších pěti pokračování, řekl jsem si, že pokračovat podobně zde na webu je pro mě (i pro vás) hotová (a zbytečná) sebevražda. Protože naučit se pořádně hrát na tyhle nástroje lze pouze

opakováním a vlastním koumáním nad tím, čeho jsme sami schopni – a že člověk, který se učí hrát na uke-banjo (nebo, budiž, na ukulele) musí být schopen všeho... Jen to riziko, že bude lynčován sousedy, napaden dravou zvěří v lese, kam se před sousedy uchýlil, a podobně! Navíc mám podezření, že tuhle školičku vyrábím pro tři, nanejvýš čtyři zájemce – a to, promiňte mi, je přece jen pro starého pána, který má (jak jsem poznamenal už posledně) svých starostí dost, přece jenom poněkud silné kafe! Zvláště když dobře vím, že na uke-banjo jsem osobně schopen naučit hrát i malé dítě (viz foto Martina Žáka).

A tak tedy:

Vy, kdož se dle mé školičky skutečně učíte hrát na ukulele či na uke-banjo, ohlašte se mi e-mailem. Navažme spojení a posléze se třeba domluvme na nějakém uke-srazu, kde vám předám své zkušenosti, případně i něco papírů s diagramy hmatů, na které byste třeba sami nepřišli, nebo i s nějakou tou složitější písničkou. Nemyslíte si snad taky, že je to rozumnější, než abych měsíc co měsíc vymejšlel, jak vám podat co nejsrozumitelněji, co jsem se sám učil dlouhá léta, místo abych vymejšlel pro kámoše Otu Finka další záhady?

Adresu najdete v odkazu [KONTAKTY](#).